

MINISTERUL EDUCAȚIEI AL REPUBLICII MOLDOVA

ISTORIA

**Curriculum
pentru învățămîntul gimnazial
(clasele V – IX)**

Chișinău, 2010

Aprobat:

- *la ședința Consiliului Național pentru Curriculum, proces verbal nr. 10 din 21 aprilie 2010;*
- *prin ordinul Ministrului Educației nr. 245 din 27 aprilie 2010*

Echipele de lucru

Curriculumul modernizat (2010):

Chicuș Nicolae, doctor în istorie, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”,
coordonator;

Șarov Igor, doctor în istorie, Universitatea de Stat din Moldova;

Petrovski Nina, doctor în istorie, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”;

Tverdohleb–Nagnibeda Tatiana, grad didactic superior, șef DGMÎTS, Chișinău;

Eremia Ion, doctor habilitat, Universitatea de Stat din Moldova;

Musteață Sergiu, doctor în istorie, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”;

Cerbușcă Pavel, doctor în pedagogie, grad didactic superior, LT „Gaudeamus”, Chișinău;

Uzicov Nina, cadru didactic, grad didactic superior, LT „Ion Creangă”, Chișinău;

Dobzeu Maia, cadru didactic, grad didactic superior, DGMÎTS, Chișinău;

Buga Daniela, cadru didactic, grad didactic superior, LT „Vasile Alecsandri”.

Editia a II-a (2006):

Gavriliță G., consultant, Ministerul Educației;

Popovici C., doctor în istorie;

Nazaria S., doctor în istorie;

Certan E., doctor habilitat în istorie;

Rusu S., profesor, grad didactic superior;

Topor S., profesor, grad didactic I;

Dandara V., profesor, grad didactic I;

Pelivan G., profesor, grad didactic I.

Editia I (2000):

Gonța Gheorghe, doctor habilitat în istorie, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, coordonator;

Cerbușcă Pavel, doctor în istorie, LT „Gaudeamus”, Chișinău;

Chicuș Nicolae, doctor în istorie, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”;

Cozma Valeria, doctor în istorie, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”;

Petrovski Nina, doctor în istorie, conferențiar, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”.

Preliminarii

Modernizarea Curriculumului școlar la Istorie este o necesitate dictată de actualizarea standardelor în educație și de schimbările de perspectivă în educație, survenite odată cu adoptarea unei **pedagogii a competențelor**, eliminării erorilor și implicațiilor politice în domeniul educației istorice, produse în ultimii ani. Prezentul document reflectă schimbările recente din Curriculumului național și din societatea contemporană, fiind axat pe formarea de **competențe** – *un ansamblu/sistem integrat de cunoștințe, capacități, deprinderi și atitudini dobândite de elevi prin învățare și mobilizate în contexte specifice de realizare, adaptate vârstei și nivelului cognitiv al elevului, în vederea rezolvării unor probleme cu care acesta se poate confrunta în viața reală*. Toate acestea presupun modernizarea Curriculumului din perspectiva trecerii de la modelul de proiectare curriculară centrat pe *obiective* la modelul axat pe *competențe*.

În acest sens, *Recomandările instituțiilor europene privind competențele-cheie din perspectiva învățării pe parcursul întregii vieți* (2006/962/EC) conturează, pentru absolvenții învățământului obligatoriu, un „profil de formare europeană” structurată pe opt domenii de **competențe-cheie**.

Disciplina *Istorie* își aduce contribuția la formarea și dezvoltarea competențelor-cheie europene și naționale, cu precădere în ceea ce privește calitățile viitorului cetățean democratic. Astfel se realizează compatibilitatea Curriculumului național cu strategiile europene din domeniul educației, care conduc la formarea unor competențe integratoare, indispensabile unei societăți democratice.

Educația istorică are un rol deosebit în dezvoltarea deprinderilor și abilităților necesare pentru formarea cetățeanului participativ și responsabil. În acest context, istoria are menirea de a forma un cetățean democratic, care să fie înzestrat, pe parcursul școlarizării, cu un ansamblu de competențe funcționale ce îi vor permite să facă față cerințelor societății contemporane.

Modernizarea Curriculumului la Istorie s-a efectuat din perspectiva: *centrării pe elev* în calitate de subiect al procesului educațional în raport cu particularitățile individuale și de vârstă ale acestuia; *orientării spre formarea de competențe* prin stabilirea unui set de **competențe specifice disciplinei** și **subcompetențe** în raport cu standardele educaționale naționale; *realizării interdisciplinarității și transdisciplinarității*; orientării spre formarea competențelor generale *valorice și comportamentale*; includerii în sistemul de conținuturi ale unităților tematice cu un potențial adecvat cerințelor unei societăți democratice.

În elaborarea Curriculumul actual la Istorie pentru treapta gimnazială s-au luat în considerație următoarele aspecte: *observațiile și sugestiile cadrelor didactice din republică, precum și ale experților naționali și internaționali în domeniile științelor, educației și istoriei; experiențele programelor anterioare din Republică;*

modul de abordare echilibrat în studierea trecutului istoric, pornind de la istoria locală spre istoria națională, regională și cea universală; asigurarea procesului educațional cu materialele didactice auxiliare (manuale de alternativă, caiete ale elevului, ghiduri pentru cadrele didactice, culegeri de documente, enciclopedii, dicționare, atlase și seturi de hârti, resurse digitale și On-line etc.); urmărirea unui proces educațional progresiv și durabil.

I. Concepția didactică a educației istorice în Republica Moldova

Învățământul istoric, ca și celelalte discipline școlare, are sarcina să asigure realizarea obiectivelor și standardelor educaționale contemporane. Educația istorică reprezintă unul din cele mai importante și actuale aspecte care contribuie la formarea cetățeanului democratic.

Misiunea istoriei ca disciplină școlară este orientată prioritar spre înțelegerea trecutului propriului popor și a diversității tradițiilor culturale și istorice ale popoarelor lumii pentru a înlătura prejudecățile și a încuraja toleranța între oameni. Așadar, predarea istoriei trebuie să aibă la bază ideea de reconciliere și influențele reciproce pozitive între popoare.

Învățământul istoric are o legătură directă cu identitatea etnică, lingvistică, culturală și religioasă, deoarece anume pe calea cercetării și educației istorice se poate însuși apartenența la o anumită identitate de către fiecare cetățean. Totodată elevii trebuie să înțeleagă și să aprecieze rolul și semnificația celorlalți, indiferent de apartenența lor etnică, religioasă, sexuală etc., excluzând astfel ura rasială, xenofobia sau antisemitismul.

Istoria are menirea de a-i învăța pe elevi să aprecieze rolul și semnificația sursele istorice în procesul de cercetare, să însușească metodele de investigație istorică (colectarea, selectarea, sistematizarea, analiza, comparația, evaluarea etc.), să formuleze și să răspundă corect la întrebări despre trecut etc. Istoria îi ajută pe elevi să înțeleagă mai bine locul și rolul ideilor, credințelor, artei, modului de viață al popoului și țării de origine în comparație cu alte popoare ale lumii. Astfel, prin intermediul istoriei putem forma apartenența la o anumită identitate și moștenire culturală, respectul față de trecut, față de alte popoare și culturi, precum și alte valori necesare unor cetățeni democrațici activi și responsabili.

Elevii au responsabilitatea de a învăța experiențe care le vor da posibilitatea să sesizeze progresul propriu în cunoștințe, să înțeleagă istoria și să aprecieze sensul trecutului. Istoria îi permite elevului să exploreze trecutul cu entuziasmul firesc al tinereții, să-și dezvolte abilitățile de a investiga și lucra cu surse istorice de diverse categorii și tipuri, de a interpreta trecutul, de a găsi, selecta și organiza informația istorică, de a prezenta evenimentele, fenomenele istorice și de a da explicații istorice echilibrate și bine argumentate.

Lecțiile de istorie trebuie să educe elevii și să ofere generației tinere noi idei și, în același timp, să prevină apariția și dezvoltarea conflictelor. Într-o societate cu o democrație reală este necesară o polemică științifică, însă ea trebuie să aibă un aspect atent și echilibrat în cadrul procesului educațional. Această afirmație este valabilă mai ales în ceea ce privește manualele de istorie, deoarece disciplina istorică are menirea de a fi un instrument al educației democratice și nu al dezbinării societății pe criterii etnice, religioase, ideologice sau oricare altele. Astfel, falsificarea ideologică, manipularea istoriei, distorsionarea trecutului în scopuri de propagandă, evidențierea excesivă, negarea sau omiterea unor fapte și documente istorice sînt incompatibile cu principiile fundamentale ale științei istorice, în particular, și ale unei societăți democratice, în general.

Ținînd cont de vîrsta elevilor și accesibilitatea informației, Curriculumul actual la Istorie include, în primul rînd, cadrul cronologic și spațial, diversitatea lumii din perspectivă culturală, interpretarea obiectivă a faptelor și evenimentelor istorice etc.

Conținutul Curriculumului atrage atenția asupra dimensiunilor istoriei (viața politică, economică, tehnologică și științifică; socială și religioasă; culturală și estetică etc.) și evoluției omului din diferite perspective: social, cultural, religios, etnic (de exemplu: apartenență de gen (bărbat-femeie), apartenență socială (sărac-bogat), apartenență etnică (majoritate națională-minoritate etnică), apartenență religioasă (ortodox-catolic, creștin-musulman etc.). Însușirea terminologiei istorice, orientarea în spațiul cronologic ajută elevii să înțeleagă și să aprecieze schimbările istorice, să examineze cauzele și consecințele lor, iar analiza evenimentelor istorice dezvoltă capacitatea de interpretare a diferitelor situații cu caracter istoric. Curriculumul la istorie include aceste dimensiuni și totodată urmărește evoluția societății în baza perioadelor istorice: *antică, medievală, modernă și contemporană*. Dimensiunea europeană va fi o componentă esențială a fiecărei epoci istorice în procesul de formare și dezvoltare a **conștiinței europene**.

Principii generale și specifice ale educației istorice

Strategia de modernizare a **Curriculumului școlar la Istorie** din perspectiva competențelor vizează următoarele **principii generale** ale educației:

- *democratizarea și umanizarea educației;*
- *unitate și diversitate în educație;*
- *valorificarea personalității umane prin educație;*
- *centrarea educației pe valorile naționale și general-umane;*
- *individualizarea traseului educațional;*
- *responsabilitatea față de propria formare ca cetățean;*
- *raportarea binelui personal la binele social;*
- *democratizarea relației educator-educat;*

- echitatea socială și egalitatea șanselor;
- educația pentru o viață împlinită și formarea competențelor utile pentru toată viața.

În baza acestor principii se va realiza:

- accentuarea caracterului aplicativ al demersului didactic;
- dezvoltarea unei strategii didactice viabile pentru formarea și dezvoltarea competențelor integratoare;
- studierea evoluției istorice de la nivel local și național spre cel european și universal;
- abordarea evenimentelor și proceselor istorice din perspective multiple;
- stabilirea echilibrului în prezentarea conținuturilor de la particular la general;
- dezvoltarea gândirii critice și reflexive;
- accesibilitatea conținuturilor;
- utilizarea metodelor diverse de predare/învățare/evaluare;
- motivarea pentru persistență și perseverență în autoeducație pe baza exemplor oferite de istorie.

Finalitățile disciplinei Istorie se reflectă nemijlocit în competențele generale și în setul de valori și atitudini enunțate în prezentul Curriculum, din care derivă întreaga structură curriculară (competențe specifice, unități de conținuturi, sugestii metodologice și de evaluare).

II. Competențe-cheie/ transversale

- Competențe de învățare/a învăța să înveți;
- Competențe de învățare în limba maternă/limba de stat;
- Competențe de comunicare într-o limbă străină;
- Competențe de bază în matematică, științe și tehnologie;
- Competențe acțional-strategice;
- Competențe digitale, în domeniul tehnologiilor informaționale și comunicaționale;
- Competențe interpersonale, civice, morale;
- Competențe de autocunoaștere și autorealizare;
- Competențe culturale, interculturale (de a recepta și de a crea valori);
- Competențe antreprenoriale.

III. Competențe-cheie/transversale și transdisciplinare (treapta gimnazială)

1. Competențe de învățare/de a învăța să înveți

- Competența de planificare și organizare a propriei învățări atât individual, cât și în grup.

2. Competențe de comunicare în limba maternă/limba de stat

- Competența de realizare a unor contacte comunicative constructive în limba română /limba maternă atât oral, cât și în scris.
- Competența de utilizare adecvată în limba maternă/limba română a terminologiei specifice disciplinelor de învățămînt studiate la treapta gimnazială.

3. Competențe de comunicare într-o limbă străină

- Competențe de a comunica într-o limbă străină în situații cunoscute, modulate.

4. Competențe de bază în matematică, științe și tehnologie

- Competențe de a dobîndi și a aplica cunoștințe de bază din domeniul Matematică, Științe ale naturii și Tehnologii în rezolvarea unor probleme și situații din cotidian.

5. Competențe acțional-strategice

- Competențe de a identifica probleme acțional-strategice și a propune soluții de rezolvare.
- Competențe de a-și planifica activitatea, de a prognoza rezultatele așteptate.
- Competențe de a elabora strategii de activitate în grup.

6. Competențe digitale, în domeniul tehnologiilor informaționale și comunicaționale (TIC)

- Competențe de utilizare în situații reale a instrumentelor cu acțiune digitală (telefonul, teleghidul, calculatorul electronic etc.).
- Competențe de a proiecta documente și a utiliza serviciile electronice de bază (e-guvernare, e-business, e-educație, e-sănătate, e-cultură) în comunicare și dobîndirea informațiilor, inclusiv prin rețeaua Internet).

7. Competențe interpersonale, civice, morale

- Competențe de a lucra în echipă, de a preveni și rezolva situațiile de conflict.
- Competențe de a accepta și a respecta valorile fundamentale ale democrației, ale practicilor democratice și ale drepturilor omului.
- Competențe de a se comporta în situații cotidiene în baza normelor și valorilor moral-spirituale.

8. Competențe de autocunoaștere și autorealizare

- Competențe de a se autoaprecia adecvat și a-și valorifica potențialul pentru dezvoltarea personală și autorealizare.
- Competențe de a alege modul sănătos de viață.
- Competențe de a se adapta la condiții noi.

9. Competențe culturale, interculturale (de a recepta și de a crea valori)

- Competențe de receptare a culturii naționale și a culturilor europene.
- Competențe de a aprecia diversitatea culturală a lumii și de a fi tolerant față de valorile culturale ale altor etnii.

10. Competențe antreprenoriale

- Competența de a se orienta în domeniile profesionale din economie și viața socială în vederea selectării viitoarei profesii.
- Competențe de utilizare a regulilor de elaborare a unor proiecte de cercetare și dezvoltare simple în domeniul antreprenorial.

IV. Competențe specifice ale disciplinei

- Înțelegerea și utilizarea adecvată a limbajului de specialitate.
- Înțelegerea și reprezentarea timpului și a spațiului istoric.
- Cunoașterea și interpretarea surselor istorice.
- Determinarea relațiilor de cauzalitate și schimbare în istorie.
- Aprecierea critică și obiectivă a situațiilor, faptelor și proceselor istorice.
- Manifestarea atitudinii față de impactul evenimentelor istorice asupra societății.
- Formarea comportamentelor democratice și valorilor general-umane.

Competențele specifice sînt definite la nivelul disciplinei de studiu, avînd un grad mai avansat de generalitate și de complexitate. Ele includ valori și atitudini care accentuează dimensiunea afectivă și de atitudine și morală a învățării din perspectiva contribuției specifice *Istoriei*, la atingerea finalităților educației.

V. Repartizarea temelor pe clase și unități de timp

Structura și conținutul Curriculumului de Istorie (clasele a V-a – a IX-a) sînt concepute pentru trunchiul comun cîte **2 ore pe săptămîină** (total **68 ore** anual pentru fiecare clasă). Pe parcursul studierii istoriei în clasele treptei gimnaziale, curriculumul se va realiza după **principiul cronologic** și va familiariza elevii cu apariția și dezvoltarea popoarelor lumii din epocile preistorică, antică, evul mediu, modernă și contemporană. Raportul în predarea și învățarea unităților de conținuturi este de **50% – spațiul universal, 45% – spațiul românesc și 5% – spațiul local** (regiunea, localitatea, familia, școala).

Administrarea disciplinei Istorie:

Statutul disciplinei	Aria Curriculară	Clasa	Nr. de unități de conținut pe clase	Nr. de ore pe an
Disciplină obligatorie	Științe socio-umanistice	V	28	68
		VI	33	68
		VII	19	68
		VIII	22	68
		IX	30	68

VI. Subcompetențe, conținuturi, activități de învățare și evaluare pe clase.

Clasa a V-a

Subcompetențe	Sugestii de conținuturi (<i>Preistorie și civilizații antice – de la apariția omului pînă în sec. V. d. Hr.</i>)	Activități de învățare și evaluare
<ul style="list-style-type: none"> • Recunoașterea termenilor istorici cu referire la preistorie și civilizațiile antice; • utilizarea termenilor indicați de profesor în descrierea evenimentelor din perioada antică; • citirea informațiilor din axa cronologică; • citirea hărților istorice cu referire la istoria antică; • descrierea izvoarelor istoriei antice; • selectarea informațiilor din surse istorice; • descrierea unui eveniment din istoria antică în baza algoritmului; • identificarea esențialului dintr-un text cu caracter istoric; • elaborarea planului de descriere a unui eveniment, fenomen istoric; • cultivarea interesului pentru trecutul istoric. 	<p>I. Epoca străveche</p> <ul style="list-style-type: none"> • Apariția omului. Ocupațiile omului în preistorie. • Societățile preistorice. Originile religiei și artei. • Omul și societatea preistorică în spațiul carpatodunărean. <p>II. Epoca Antică</p> <p>A. Orientul Antic</p> <ul style="list-style-type: none"> • Omul și mediul în Orientul Antic. • Regate și imperii din Orientul Antic: Egiptul, Mesopotamia, Persia, India, China. • Culturi și civilizații în Orientul Antic. Cele Șapte minuni ale lumii. <p>B. Europa în antichitate</p> <ul style="list-style-type: none"> • Omul și mediul în Europa. Cele mai vechi popoare din Europa. • Civilizațiile Minoică și Miceniană. • Civilizația tracică. Geto-dacii. • Colonizarea greacă. • Atena și Sparta. Pericle și epoca sa. • Imperiul macedonean. Lumea elenistică. • Cultura greacă și elenistică. • Întemeierea Romei. Expansiunea Romei în bazinul Mării Mediterane. • Republica Romană. Imperiul Roman. Principatul. • Cultura Romei Antice. Viața cotidiană în Roma Antică. • Dacia de la Burebista la Decebal. • Cotidianul și religia geto-dacilor. • Dacia sub stăpînirea Romei. • Romanizarea geto-dacilor. • Creștinismul și valorile creștine. • Creștinismul în spațiul Nord-dunărean. • Popoarele barbare și prăbușirea lumii antice. <p>Activități de sinteză:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Raporturile geto-dacilor cu lumea greacă și cu cea romană. • Viața de zi cu zi a copiilor în antichitate. • Cetățeanul în Grecia antică. • Moștenirea culturală a geto-dacilor. • Contribuția popoarelor antice la făurirea culturii universale 	<p>Exerciții de redactare a dicționarului personal de termeni istorici din preistorie și epoca antică;</p> <ul style="list-style-type: none"> • exerciții de alcătuire a segmentelor de axă cronologică (utilizînd specificările <i>î. Hr./ d. Hr.</i>); • exerciții de localizare pe harta istorică a popoarelor și statelor antice; • exerciții de selectare a informațiilor din diverse izvoare (scrise și nescrise); • exerciții de analiză a unor documente istorice în baza unui algoritm propus; • caracterizarea acțiunilor unor personalități istorice, folosind un plan dat de profesor; • exerciții de comparare a vieții cotidiene a diferitor popoare din Antichitate; • alcătuirea unei expuneri despre un eveniment, folosind un plan simplu; • completarea agendei evenimentelor din istoria familiei/localității.

Clasa a VI-a

Subcompetențe	Sugestii de conținuturi (<i>Civilizația medievală – sec. V-XVII</i>)	Activități de învățare și evaluare
<ul style="list-style-type: none"> • Explicarea termenilor istorici cu referire la epoca medievală; • utilizarea termenilor istorici în comunicări cu referire la evenimentele desfășurate în evul mediu; • elaborarea axelor cronologice, indicând 3-5 date și evenimente istorice; • identificarea informațiilor oferite de hărțile cu referire la istoria evului mediu; • utilizarea documentelor istorice în expunerea evenimentelor din epoca medievală; • identificarea cauzelor și efectelor unui eveniment din istoria medievală; • exprimarea opiniei față de activitatea personalităților în istoria medievală; • redactarea unei comunicări scurte cu referire la evenimentele, personalitățile istoriei medievale; • demonstrarea interesului față de studierea valorilor naționale și universale. 	<ul style="list-style-type: none"> • Marea migrație și formarea noilor popoare. • Scindarea Imperiului Roman. Civilizația bizantină. • Regatul Franc și Imperiul lui Carol cel Mare. • Formarea poporului român și a limbii române. • Popoarele slave. • Arabii și Califatul Arab. • Cultura Europei Occidentale. • Românii și migratorii târzii. • Formarea și dezvoltarea statelor în Europa occidentală, Europa Centrală și de Sud-Est. • Marea schismă a Bisericii Creștine. Cruciatele. • Civilizații asiatice. • Formarea și expansiunea Imperiului Otoman. • Formarea și consolidarea statelor medievale românești. • Orașul și satul medieval în Europa și Țările Române. • Civilizația și cultura Europei occidentale în evul mediu. • Religie, cotidian, civilizație și cultură în Țările Române, în secolele XIV-XV. • Marile descoperiri geografice și sistemul colonial. • Reforma și contra-reforma în Europa. • Revoluția din Țările de Jos. • Revoluția din Anglia • Economie și societate în Țările Române. • Țările Române și relațiile cu vecinii. • Cultura Europei în epoca Renașterii. • Cultura românească medievală. • Geneza societății moderne în Europa Occidentală până la mijlocul secolului al XVIII-lea. • Societatea românească între medieval și modern, până la mijlocul secolului al XVI-lea. <p>Activități de sinteză:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Familia în epoca medievală. • Călători și pelerini în evul mediu. • Rolul lui Ștefan cel Mare și Sfânt în istoria românilor. • Anul 1600 – Mihai Viteazul. • Principatele Române sub suzeranitatea otomană. • Regimul turco-fanariot și habsburgic. 	<ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de utilizare a terminologiei istorice specifice perioadei medievale în discursul istoric; • exerciții de alcătuire a axelor cronologice, plasând 3-5 date și evenimente istorice; • exerciții de completare a hărților mute, precizând date specifice perioadei medievale; • exerciții de analiză critică și abordare comparativă a informației din diverse surse istorice; • exerciții de alcătuire a portretului personalităților istorice din evul mediu; • exerciții de analiză comparativă a modului de viață la diferite comunități și popoare din perioada medievală; • realizarea unui studiu cu privire la organizarea socială, culturală și religioasă a unor comunități medievale; • implicarea în activitățile de creare și dezvoltare a muzeului de istorie din școala / comunitate.

Clasa a VII-a

Subcompetențe	Sugestii de conținuturi (Civilizația modernă – sec. al XVIII-lea – mijlocul sec. al XIX-lea)	Activități de învățare și evaluare
<ul style="list-style-type: none"> • Explicarea termenilor istorici referitori la epoca modernă; • utilizarea termenilor istorici în caracterizarea evenimentelor istorice din epoca modernă; • utilizarea axelor cronologice în descrierea evenimentelor istorice; • descrierea unui eveniment în baza hărții istorice; • comentarea informațiilor survenite din diferite surse istorice; • identificarea schimbărilor vizibile din istoria modernă și cauzele acestora • comentarea situațiilor, evenimentelor și activității unor personalități din istoria modernă; • identificarea aspectelor comune și specifice evenimentelor istoriei moderne; • exprimarea clară și argumentată a opiniei proprii privind promovarea valorilor naționale și universale. 	<ul style="list-style-type: none"> • Războiul de Independență al coloniilor engleze. Formarea SUA. • Începutul, mersul și sfârșitul revoluției franceze. • Franța în timpul guvernării lui Napoleon Bonaparte. • Economie, societate și politică în Țările Române. • Războaiele ruso-austro-turce din a doua jumătate a secolului al XVIII-lea. Consecințele lor pentru Țările Române. Anexarea Bucovinei de Nord de către Austria. • Congresul de la Viena. ”Sfinta Alianță”. • Civilizația industrială: Anglia, Franța, S.U.A., Statele germane, Imperiile Habsburgic și Rusiei. • Principatele Române în contextul politicii externe a Marilor Puteri. Anul 1812 în istoria românilor. • Răscoala din 1821 condusă de Tudor Vladimirescu. • Regulamentele Organice în Țările Române. Administrația străină pe teritoriile românești. • Mișcarea de eliberare națională din Europa. Revoluțiile din 1848-1849 în Europa și Țările Române. • Situația economică și socială a Basarabiei și a teritoriilor din sfînga Nistrului în prima jumătate a sec. al XIX-lea. • „Secolul rațiunii” - ”secolul iluminismului,, Baroc și clasicism. • Tehnica în slujba omului. Oameni de știință și descoperirile lor. • Afirmarea ideilor iluministe în cultura românească. Dezvoltarea culturii românești. • Cultura din Basarabia și din teritoriile din sfînga Nistrului în componența Imperiului Rusiei. <p>Activități de sinteză:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lupta de emancipare a popoarelor din America Latina, Asiei și Africii. • Viața cotidiană în Țările Române la începutul civilizației moderne. • Învățămîntul, literatura și arta în spațiul românesc în civilizația modernă. 	<ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de încadrare a termenilor în contexte istorice; • exerciții de selecție a informațiilor referitoare la diverse evenimente, din surse istorice diferite; • prezentarea unor comunicări succințe despre evoluția popoarelor, culturii și civilizației moderne pe baza datelor și evenimentelor istorice; • prezentarea unei excursii imaginare tematice pe hartă, în baza unui traseu întocmit din timp; • exerciții de alcătuire a unui repertoriu de surse istorice pentru o anumită temă; • comentarea diferitor interpretări ale unor evenimente istorice și acțiuni ale oamenilor din perioada modernă; • exerciții de comparare a modului de viață și organizare la diferite popoare din perioada modernă; • alcătuirea planului unei dezbateri despre diferite fapte și evenimente istorice din epoca modernă; • realizarea unui portofoliu vizînd viața oamenilor din epoca modernă.

Clasa a VIII-a

Subcompetențe	Sugestii de conținuturi (<i>Civilizația modernă – mijlocul sec. al XIX-lea - 1918</i>)	Activități de învățare și evaluare
<ul style="list-style-type: none"> • Utilizarea termenilor istorici în comentarea evenimentelor istorice din epoca modernă; • respectarea principiului cronologic în descrierea evenimentelor istorice moderne; • comentarea evenimentelor din epoca modernă, utilizând hărțile istorice; • compararea surselor istorice cu referire la istoria contemporană; • descrierea unui eveniment din istoria modernă în baza mai multor surse; • explicarea cauzelor schimbărilor survenite pe parcursul epocii moderne; • analiza critică a activității personalităților istoriei moderne; • compararea evenimentelor istorice care au avut loc simultan în mai multe state; • promovarea valorilor culturii moderne naționale și universale 	<ul style="list-style-type: none"> • Procese unificatoare în statele din Europa. Popoarele Asiei și Americii • Unirea Principatelor Române. Reformele lui A.I. Cuza. • Constituția de la 1866. Mișcarea națională românească din Transilvania și Bucovina. • Anglia în anii '50-'60 ai sec. al XIX-lea. Al II-lea Imperiu Francez. Imperiul țarist în anii '50-'60 ai sec. al XIX-lea. • Reformele liberale din Basarabia și teritoriile din stînga Nistrului în anii '60-70 ai sec. al XIX-lea. • Războiul civil în SUA. Reconstrucția. • Marea Britanie, Franța, A Treia Republică Franceză, Al Doilea Reich German, Italia, Imperiul Habsburgic, Imperiul Rus, Statele Unite ale Americii în a doua jumătate a secolului al XIX-lea – începutul secolului al XX-lea. • Cucerirea independenței de stat a României. • Lupta de emancipare națională a românilor din Transilvania și Bucovina. • Mișcarea națională din Basarabia la răscrucea secolelor XIX-XX. • Economia și societatea industrială. • Economia României între 1871-1914. • Evoluția social-economică a Basarabiei și Transnistriei. • Relațiile internaționale (1871-1918). Politica externă a României. • Primul Război Mondial (1914-1918). • România în primul Război Mondial. • Provinciile românești din afara statului român în timpul primului Război Mondial. • Mișcarea de eliberare națională din Basarabia și Transnistria (1917-1918). • Formarea statului unitar român. • Revoluția în știință. Învățămîntul. Literatura și arta. Presa. • Cultura în Vechiul Regat. Cultura în Transilvania și Bucovinei. Cultura în Basarabia. <p>Activități de sinteză:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Europa între absolutism și liberalism. • Viața cotidiană reflectată în artă și în literatura românească. • Mari personalități ale istoriei românilor din sec. al XIX-lea – începutul sec. al XX-lea. 	<ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de selectare a sensului corect al termenilor istorici, utilizați în prezentarea unui discurs cu caracter istoric; • exerciții de alcătuire a unor axe cronologice complexe, diagrame, grafice și tablouri sinoptice; • exerciții de completare a unor hărți schematice însoțite de legendă, utilizând simboluri și culori; • comentarea critică a opiniilor istoriografice și identificarea unor exprimări greșite sau eronate; • alcătuirea planului unei dezbateri despre diferite fapte istorice din sec. al XIX-lea – începutul sec. al XX-lea; • exerciții de alcătuire a unui repertoriu de surse istorice pentru o anumită temă de cercetare; • alcătuirea planului unei investigații istorice a unui eveniment, fenomen sau personalități din sec. al XIX-lea – începutul sec. al XX-lea; • alcătuirea unui proiect pentru protejarea valorilor culturale și monumentelor istorice din comunitate.

Clasa a IX-a

Subcompetențe	Sugestii de conținuturi (<i>Civilizația contemporană 1918 – până în prezent.</i>)	Activități de învățare și evaluare
<ul style="list-style-type: none"> • Explicarea semnificației termenilor istorici, caracteristici epocii contemporane; • prezentarea evenimentelor istoriei contemporane în ordine cronologică; • comentarea schimbărilor survenite pe parcursul istoriei contemporane cu ajutorul hărților istorice; • utilizarea surselor istorice în argumentarea opiniei proprii cu referire la evenimentele contemporane; • identificarea legăturii cauză – efect cu referire la evenimentele istoriei contemporane; • prezentarea rolului personalităților din istoria contemporană; • analiza critică a diferitor opinii pe marginea unui subiect istoric din secolul al XX-lea; • analiza atitudinii membrilor comunității față de valorile culturii naționale și universale. 	<ul style="list-style-type: none"> • Conferința de Pace de la Paris și noua ordine internațională. • Statele Unite ale Americii în perioada interbelică. • Statele Europei de Vest, Centrale și de Est în perioada interbelică. • Extremul Orient în perioada interbelică. • Rusia / Uniunea Sovietică în perioada interbelică. • România interbelică. Viața politică. Economie. Societate. • Specificul dezvoltării Basarabiei în cadrul României. • RASSM (1924-1940) și politica expansionistă a URSS. • Relațiile internaționale în perioada interbelică. • Relațiile sovieto-române între 1918 și 1940. • Pactul Molotov-Ribbentrop și consecințele lui pentru popoarele din Europa. • Reanexarea Basarabiei și Formarea RSSM (1940). • Cultura și știința în perioada interbelică. • Cultura românească în 1918-40. • Al doilea Război Mondial. Crime împotriva umanității. • România, Basarabia și Transnistria între 1941 și 1944. Specificul Holocaustului în spațiul românesc. • Fondarea Organizației Națiunilor Unite și rolul ei în lume. 	<ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de identificare a exprimărilor greșite sau eronate cu referire la anumite evenimente sau procese istorice; • utilizarea axelor cronologice sau grafice în redactarea și prezentarea unor comunicări scrise; • exerciții de comparare a schimbărilor teritoriale de pe hartă și realizarea unei hărți schematice, completând legenda ei; • exerciții de lectură critică a textelor din diferite surse istorice; • utilizarea dicționarilor, a culegerilor de documente, a enciclopediilor pentru aprecierea contribuției personalității în istorie; • asumarea rolului unei personalități și realizarea unor comentarii și dialoguri ale acesteia; • dezbaterile unor cazuri reale sau imaginare care implică stereotipuri și prejudecăți;

	<ul style="list-style-type: none"> • Relațiile internaționale în perioada (1945-1991). Europa divizată – Războiul Rece și urmările lui. Conferința pentru securitate și cooperare în Europa. • Statele Unite ale Americii, Franța, Anglia, RFG, Italia, Japonia în perioada postbelică. • Uniunea Sovietică, statele comuniste din Europa de Est și Asia în perioada postbelică. • RSSM. Economie și societate (1944-1991). Deportările staliniste. • Regimul totalitar în România (1944-1989). • Cultura și știința în RSSM și România (1944-1991). • Colapsul regimurilor comuniste. Anul 1989 în istoria Europei. • Republica Moldova în perioada post-sovietică. <p><i>Activități de sinteză:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Democrație și totalitarism. • Rolul femeii în istoria contemporană. • Republica Moldova și Integrarea europeană. • Cultura și știința universală în Epoca Contemporană. • Minoritățile etnice în Republica Moldova. • Românii din afara hotarelor României și Republicii Moldova. 	<ul style="list-style-type: none"> • realizarea unui portret al conducătorului eficient în clasă, școală, comunitate, țară.
--	--	--

VII. Strategii didactice: orientări generale (metodologice)

Desfășurarea procesului educațional de calitate, precum și rezultatele obținute depind de strategiile didactice utilizate. Recurgînd la diverse tehnici educaționale, putem înregistra realizări esențiale în pregătirea elevilor. Utilizarea eficientă a strategiilor didactice – instrumente importante ale profesorilor în procesul de realizare a obiectivelor educaționale – permite alternarea formelor de activitate, care favorizează corelarea experiențelor anterioare de învățare cu cele noi și orientează spre formarea competențelor cu caracter de integrare.

Procesul didactic se centreează pe elev ca subiect al educației, ceea ce implică antrenarea demersurilor educaționale spre a aplica strategii didactice care să pună

accent pe utilizarea unor metode interactive și să contribuie la dezvoltarea capacității de comunicare a elevilor, necesară în situații reale, precum și la practicarea lucrului în grup și dezvoltarea capacității de a-și valorifica propria experiență. Recomandăm profesorilor să folosească drept schemă de proiectare și realizare a unui demers didactic cadrul Evocare, Realizare a sensului, Reflecție, Extindere (ERRE), deoarece are corespondență multidimensională cu principiile didactice ale curriculumului la istorie.

Pentru a realiza obiectivele curriculare sînt recomandate demersuri didactice bazate pe *învățarea prin descoperire, simulare, studierea surselor istorice, dezbateri, jocul de rol* etc., care permit să se utilizeze forme eficiente de activitate și care favorizează corelarea experiențelor anterioare de învățare cu cele noi. În utilizarea diverselor strategii didactice se vor lua în considerație următoarele criterii:

- *formarea la elevi a competențelor generale și specifice;*
- *realizarea obiectivelor de referință și operaționale;*
- *studierea diferitelor conținuturi;*
- *nivelul clasei și condițiile în care se realizează educația istorică;*
- *vîrsta elevilor și particularitățile lor individuale;*
- *măiestria pedagogică a profesorilor;*
- *abordarea inter- și multidisciplinară;*
- *abordarea din viziune internațională și transfrontalieră.*

Demersul didactic se va adapta la necesitățile reale ale elevilor și ale societății. Profesorii vor respecta Curriculumul școlar și vor folosi manualele ca instrumente de lucru flexibile și adaptabile nevoilor concrete ale grupului de elevi cu care lucrează în fiecare clasă. Sînt la discreția profesorului și alte activități de învățare, pe care le consideră adecvate realizării competențelor generale și specifice, asociate cu fiecare domeniu de conținut. Din multitudinea metodelor pentru educația istorică cele mai eficiente sînt: **povestirea, prelegerea, conversația euristică, conversația-dezbateri, exercițiul didactic, investigația, cercetarea (în grup și individuală), proiectul (de grup și individual), portofoliul, jocurile didactice**, precum și toate variantele și derivatele acestora.

Pentru eficientizarea procesului educațional, cadrele didactice vor practica activ **tehnologii informaționale, diverse surse**, care permit abordarea multidimensională și critică a evenimentelor și fenomenelor istorice.

În prezentul document se propun exemple de activități de învățare pe care le utilizează cadrele didactice în practica școlară, oferind noi posibilități la elaborarea strategiilor didactice, care permit trecerea reală de la axarea pe conținuturi la cea pe experiențe de învățare, adică pe formarea de **competențe cu caracter de integrare**, de exemplu:

Clasa a V-a

- Redactarea unei **comunicări** succinte cu conținut istoric din trecutul comunităților preistorice și antice;
- prezentarea unui **raport** despre vizita la muzeu, arhivă, bibliotecă etc.;
- participare în pregătirea unei **expoziții** cu obiecte de valoare istorică și prezentarea lor succintă.

Cu acest scop pentru clasa a V-a sînt binevenite exerciții de alcătuire a unor axe cronologice, exerciții pentru recunoașterea și explicarea termenilor istorici în diverse surse, alcătuirea enunțurilor, scurte prezentări pe baza informațiilor din surse istorice; analiza și comentarea izvoarelor istorice; realizarea unei mape care să cuprindă informații selectate, în funcție de anumite criterii stabilite de profesori etc.

Clasa a VI-a

- Srierea unui **articol** despre evenimentele clasei/școlii pentru revista școlară;
- pregătirea și prezentarea unui **discurs structurat** din istoria bisericii, a unei instituții culturale din localitate în contextul istoriei medievale.
- alcătuirea și prezentarea unui **calendar al faptelor** personale, al colegilor de clasă sau al membrilor familiei.

Pentru elevii din clasa a VI-a se propun exerciții de utilizare a terminologiei într-un discurs istoric din epoca medievală; metode de constatare a timpului (utilizînd specificările *mai nou*, *mai vechi*); de completare a hărților mute (precizînd informații din istoria popoarelor în epoca medievală); de interpretare comparativă a informației din diverse documente pe baza unui plan; de alcătuire a portretului personalităților istorice care au activat în epoca medievală; de comparare a modului de viață la diferite popoare din epoca medievală; de realizare a unor chestionare cu referire la organizarea diferitelor grupuri de oameni din comunitate și succesele lor.

Clasa a VII-a

- Elaborarea unui **fotoeseu** despre evenimentele organizate în familie, școală sau localitate în ultimii ani;
- elaborarea și prezentarea unei **hărți a localității**, a cartierului în care locuiește sau învață;
- prezentarea unui **plan de acțiune** voluntară de soluționare a unei probleme identificate în comunitate (de ex.: îngrijirea monumentelor istorice);
- participarea la pregătirea unei **expoziții** în școală/comunitate cu ocazia unei sărbători naționale sau internaționale.

Pentru clasa a VII-a, cadrele didactice pot folosi exerciții de selectare a informațiilor referitoare la diferite evenimente din diverse surse istorice; de prezentare a

unor comunicări succinte din istoria popoarelor în baza unor date și evenimente istorice din Epoca Modernă; de organizare a unor excursii imaginare tematice pe hartă în baza unui traseu întocmit din timp; de alcătuire a unui repertoriu de surse istorice pentru o temă dată; de comparare a modului de viață și organizare al diferitelor grupuri religioase, comunități etnice, popoare, națiuni și state în Epoca Modernă etc.

Clasa a VIII-a

- Alcătuirea unui **demers/cerere** către administrația instituției sau autorităților publice locale cu referire la implicarea activă împreună cu membrii familiei, clasei/școlii, prin care va fi soluționată o problemă socială;
- prezentarea unui **ghid de mediere** în care vor fi propuse modalități de aplanare a conflictelor interpersonale din mediul din care face parte;
- prezentarea unui **plan de dezvoltare personală** și vocațională.

În clasa a VIII-a pot fi utilizate exerciții de selectare corectă a termenilor utilizați în prezentarea unui discurs istoric; de alcătuire a unor axe cronologice complexe, grafice și tablouri sinoptice; de completare a unor hărți cu legendă, care prezintă spații istorice în diferite perioade de timp; de elaborare a unui repertoriu de surse istorice pentru o temă de cercetare preferabilă.

Clasa a IX-a

- Elaborarea în grup a unui **miniproiect** de organizare și desfășurare a unei activități comunitare de ocrotire a patrimoniului cultural, monumentelor istorice din localitate;
- organizarea și desfășurarea unei **dezbateri** în clasă, școală, unde vor fi analizate diverse influențe ale descoperirilor istorice asupra faptelor oamenilor în timp și spațiu;
- realizarea unui **raport foto/video** despre o conferință istorică, masă rotundă sau expoziție la care a participat cu colegii de clasă, membrii familiei.
- **soluționarea unor situații-problemă** prin utilizarea adecvată a surselor istorice referitoare la evenimente desfășurate pe parcursul istoriei.

Pentru clasa a IX-a vor fi utilizate exerciții de analiză a diverselor puncte de vedere cu referire la anumite evenimente sau procese istorice din Epoca Contemporană; de alcătuire a unor axe cronologice sau grafice în prezentarea unor comunicări; de analiză a unor hărți care prezintă același spațiu istoric și realizarea unei hărți schematice cu legenda ei; de lectură critică a diferitelor tipuri de surse istorice etc.

Conform necesităților educaționale, cadrele didactice vor lua în considerație particularitățile învățământului incluziv: instruirea, recuperarea și integrarea școlară, socială și profesională a elevilor cu deficiențe și/sau tulburări ori dificultăți de învățare. Cu acest scop vor organiza procesul educațional individualizat și diferențiat.

Cadrele didactice vor acorda un rol special *învățării autonome*. Elevii vor fi încurajați și implicați în proiectarea, desfășurarea activităților și analiza nivelului de realizare a obiectivelor. Învățarea autonomă, axată pe principiile educației continue a personalității, a devenit astăzi factorul esențial de succes profesional și social. Persoanele ce au format competențe de învățare autonomă dau dovadă de un randament înalt în diferite domenii de activitate umană.

Aplicarea modelului tehnologic al optimizării învățării autonome asigură realizarea obiectivelor/competențelor generale și finalităților acesteia prin proiectarea și implementarea unui sistem de activități integrate, strategii didactice activ-participative (metode și tehnici de dezvoltare a competențelor de autoinstruire). Corelarea acestor componente cu cea de autoevaluare face posibilă atingerea finalităților și optimizarea învățării autonome a elevilor în procesul studierii istoriei.

Strategiile didactice permit compararea informațiilor provenite din surse istorice diferite; dezbateră unor cazuri reale sau imaginare, care implică cunoașterea și combaterea stereotipurilor și prejudecăților; lectura critică a diverselor tipuri de surse istorice; utilizarea de surse de informare diferite pentru prezentarea unui eveniment sau proces istoric. Strategiile didactice focalizate pe folosirea surselor istorice trebuie să ia în considerare eficiența documentelor în formarea competențelor specifice, ceea ce va contribui la elaborarea strategiilor de predare calitativă care permit trecerea reală de la centrarea pe conținuturi la cea pe experiențe de învățare, adică pe competențe integratoare.

VIII. Strategii de evaluare

Evaluarea rezultatelor școlare reprezintă o componentă organică a procesului de predare-învățare și reflectă corelația dintre finalitățile și obiectivele/competențele educaționale. Sugestiile de evaluare propuse în prezentul document includ totalitatea proceselor și produselor care analizează, măsoară și apreciază performanțele atinse de elevi în învățarea istoriei. Din perspectiva unui demers educațional centrat pe competențe, se recomandă utilizarea cu preponderență a evaluării continue și formative.

În activitatea educațională, evaluarea este o acțiune de cunoaștere, care presupune colectarea datelor, prelucrarea și interpretarea lor. Astfel, evaluarea parcurge următoarele etape:

- *proiectarea evaluării*, care înseamnă stabilirea obiectivelor acesteia, a procedeelelor și instrumentelor folosite, baremelor de corectare-notare și a descriptorilor de performanță, a timpului afectat pregătirii evaluării și activității propriu-zise;
- procedeele preconizate, care trebuie să fie adecvate scopului urmărit;
- *aprecierea și interpretarea rezultatelor* pe baza criteriilor preconizate;
- *formularea unor concluzii* impuse de interpretarea rezultatelor;

- *adoptarea unor decizii educaționale* în funcție de concluziile formulate în urma evaluării.

În procesul educațional se vor evalua rezultate, cunoștințe, competențe, procese conform raportului dintre obiectivele proiectate și rezultatele obținute de elevi. În cadrul orelor de istorie, evaluarea va îndeplini mai multe funcții, printre care:

- ***funcția de evidență și control*** a activității didactice;
- ***funcția prognostică*** – permite luarea unor decizii ulterioare;
- ***funcția formativă*** – ca rezultată a înțelegerii de către elevii a nivelului la care se află în momentul evaluării;
- ***funcția motivațională*** – stimulează activitatea de învățare.

În evaluarea reușitei școlare, profesorul de istorie trebuie să urmărească atingerea performanțelor stabilite în acord cu posibilitățile elevilor. O condiție importantă în organizarea evaluării este că ea trebuie să fie accesibilă pentru toți elevii, indiferent de implicare și de potențialul lor.

Evaluarea are drept scop să stimuleze interesele cognitive ale elevilor și speranța spre performanțe mai mari. Organizarea corectă a evaluării învățării istoriei îi va oferi cadrului didactic informații utile despre eficiența utilizării strategiilor de lucru în situații concrete. De aceea, prin activitățile de evaluare, cadrele didactice vor identifica problemele și dificultățile cu care se confruntă elevii pe parcursul învățării istoriei.

Organizarea eficientă a evaluării trebuie să stabilească legătura dintre rezultatele obținute și strategiile de învățare. Astfel, vor fi utilizate strategii didactice care vor asigura o eficiență sporită în învățarea istoriei și vor contribui la dezvoltarea deprinderilor de analiză, de fixare și de consolidare a cunoștințelor, pornind de la studiul istoriei locale spre cea națională, regională, europeană și universală.

Evaluarea poartă un caracter pozitiv și de formare a unor calități de personalitate și caracter. De regulă, în cadrul evaluării se depistează, în primul rând, ceea ce a reușit elevul, și nu ceea ce nu a realizat, deși în practica educațională deseori se întâmplă invers. În realizarea obiectivelor curriculare, cadrele didactice vor consulta standardele educaționale, în baza cărora vor fi elaborate obiectivele de evaluare și sarcinile de verificare. Pentru a atinge rezultatele estimate, cadrele didactice vor utiliza diverse forme și metode de evaluare a rezultatelor școlare: *orale, scrise, activități practice*.

În funcție de timpul efectuării, evaluarea poate fi: ***inițială, curentă, finală***. Curriculumul la istorie prevede ore speciale pentru evaluarea finală (la sfârșit de semestru și de an școlar). Elevii sînt verificați prin *probe* care pot fi concepute sub diferite forme (***lucrări scrise, dictări istorice, teste, studierea și descrierea documentelor istorice, elaborarea unor proiecte etc.***). Alături de formele și instrumentele clasice de evaluare, este necesar a fi utilizate forme și instrumente complementare, cum sînt: ***proiectul, portofoliul, autoevaluarea, evaluarea în***

perechi, observarea sistematică a activității și a comportamentului elevilor și altele.

Prin aceste și alte tehnici de evaluare, cadrele didactice vor aprecia:

- *disponibilitatea elevului de a organiza și a reglementa propria învățare, atât individual, cât și în grup, demonstrând deprinderi de colaborare;*
- *abilitatea de a-și organiza eficient timpul;*
- *abilitatea de a aplica noile cunoștințe și deprinderi într-o varietate de contexte – acasă, la școală, în educație și instruire;*
- *abilitatea de a exprima și interpreta gânduri, sentimente și fapte atât pe cale orală, cât și în scris;*
- *capacitatea de a identifica și a rezolva probleme, de a-și planifica activitatea, acțiunile, de a determina scopurile și a prognoza rezultatele așteptate, de a realiza activitatea conform planului, a aprecia rezultatele ei;*
- *capacitatea de reflecție asupra comportamentului său în societate; valorificarea propriilor talente și capacități;*
- *abilitățile de relaționare interpersonală, adică toate formele comportamentale care trebuie stăpînite pentru ca un individ să fie capabil să participe eficient și constructiv la viața socială și să rezolve conflictele, dacă e cazul;*
- *capacități ce demonstrează gândire logică și critică, abilități de căutare, procesare, analiză și selectare a informației;*
- *abilități de analiză a valorilor culturii (naționale și universale) pe care trebuie să le cunoască și să le interiorizeze: aprecierea particularităților culturii naționale, ale etniilor conlocuitoare și ale celei universale, ale tradițiilor de familie și din comunitate; rolul științei și religiei în viața omului, influența lor asupra lumii;*
- *capacitatea de analiză a situației pe piața muncii, abilitatea de a acționa în corespundere cu profilul personal și social, cultura timpului liber; dezvoltarea unei viziuni strategice, stabilirea obiectivelor și realizarea lor; precum și motivarea de a reuși etc.*

Profesorii trebuie să își ajute elevii să evalueze ei înșiși gradul de veridicitate al surselor de informație și chiar informația; să introducă în clasă strategii didactice care încurajează analiza critică, acceptă existența unei multitudini de puncte de vedere, promovează o abordare interculturală în interpretarea evenimentelor istorice; să-i ajute pe elevi să-și dezvolte capacitățile de analiză critică și de gândire prin analogie.

Aceste și alte achiziții vor fi evaluate de cadrele didactice și la alte discipline școlare, de aceea este importantă comunicarea între cadrele didactice (în special a profesorilor de educație civică, geografie, limbă maternă, limbi străine, diriginților de clasă, conducătorilor de cercuri și cluburi pe interese etc.) într-o implicare a elevilor și obținerea unor rezultate școlare și extrașcolare performante. Astfel, procesul

de evaluare va fi axat pe corelarea directă a rezultatelor evaluate cu competențele specifice.

Principalele calități ale unui instrument de evaluare sînt: *validitatea, volumul, obiectivitatea, profunzimea, calitatea*. De asemenea, este important de a pune în valoare rezultatele învățării prin raportarea lor la progresul școlar al fiecărui elev; utilizarea unor metode variate de comunicare a rezultatelor școlare, recunoașterea, la nivelul evaluării, a experiențelor de învățare și a competențelor dobîndite în contexte nonformale sau informale.

În lumina rigorilor elucidate mai sus, se schimbă și unele accente cu referință la notarea performanțelor școlare. Însuși procesul educațional, care constă în mare parte din instruire și respectiv evaluare formativă dictează profesorului să aprecieze atît produsul elevului, cît și efortul realizat în cadrul procesului. Nota califică achizițiile elevului la o anumită treaptă educațională, criteriile de notare trebuie să fie clare elevului și el trebuie să le cunoască anticipat, pentru ca nota să devină motivațională pentru realizările de mai tîrziu ale elevului, pentru activitatea asupra retenției etc.

Referințe bibliografice

A. Acte oficiale

1. *Curriculum școlar. Istoria Universală și Istoria Românilor; clasele V-IX*. Chișinău: Prut Internațional, 1998.
2. Gavrilă G. *Istoria. Curriculum pentru gimnaziu (clasele V-IX)*. Chișinău: Editura Univers Pedagogic, 2006.
3. Recomandarea 15 (2001) privind predarea istoriei în Europa în secolul XXI, adoptată de Consiliul Europei la 31 octombrie 2001 cu prilejul celei de a 771-a reuniuni a adjuncților de miniștri.
4. Recomandarea 12 (2002) a Comitetului Miniștrilor al Consiliului Europei către statele membre cu privire la educația pentru o cetățenie democratică.
5. Recomandarea 1880 (2009) Adunării Parlamentare a Consiliului Europei privind predarea istoriei în regiunile de conflict și post-conflict.

B. Literatură didactică

1. Achiri I., Bolboceanu A. *Evaluarea standardelor educaționale*. Chișinău: Print-Caro, 2009.
2. Bolovan S. P. *Didactica istoriei. Noi orizonturi în predarea, învățarea și evaluarea istoriei prin metode active*. Cluj Napoca: Presa Universitară Clujeană, 2007.
3. Аймермахера К., Бордюгова Г. *Историки читают учебники истории: Традиционные и новые концепции учебной литературы*. Москва, 2002.
4. Callo T. *O pedagogie a integralității*. Chișinău: CEP, 2007.
5. Cartaleanu T., Cosovan O., Goraș-Postică V. și alții. *Formare de competențe prin strategii didactice interactive*. Chișinău, 2008.
6. Cerghit I., Neacșu I. *Prelegeri pedagogice*. Iași: Editura Polirom, 2001.
7. Ciolan L. *Învățarea integrată. Fundamente pentru un curriculum trans-disciplinar*. Iași: Polirom, 2008.

8. Charles T., Steele Jeanie L., Kurtis S. *Aplicarea tehnicilor de dezvoltare a gândirii critice*. Chișinău, 2003.
9. Chiș V. *Pedagogia contemporană, pedagogia pentru competențe*. Cluj, 2005.
10. Clarke P. *Comunități de învățare. Școli și sisteme*. Chișinău: Arc, 2002.
11. Cojocaru V. Gh. *Reforma învățământului*. Chișinău: Știința, 2002.
12. Cojocaru V. Gh. *Schimbarea în educație și schimbarea managerială*. Chișinău, 2004.
13. Cucuș C. *Pedagogie generală*. Iași: Editura Polirom, 2000.
14. Dickinson A., Gordon P., Lee P. (eds.) *Raising standards in history education*. London, 2001.
15. Guțu V., Achiri I. *Evaluarea curriculumului școlar*. Ghid metodologic. Chișinău, 2009.
16. Joiță E. *Instruirea constructivistă o alternativă*. Fundamente, strategii. București: Aramis, 2006.
17. Ihrig S., Dumbrava V., Müller D., Șarov I. *Istoria între știință și școală – perioada interbelică în Basarabia. Studii, materiale, surse și sugestii*. Chișinău: Editura Cartdidact, 2008.
18. Keen E., Târcă A. *Educație pentru cetățenie*. București: Radical, 1999.
19. Manea M., Palade E., Sasu N. *Istorie. Predarea istoriei și educația pentru cetățenie democratică: demersuri didactice inovative*. București, 2006.
20. Musteață S. *Cum să elaborăm și analizăm manualele școlare*. Chișinău: Cartdidact, 2006.
21. Musteață S. (ed.) *Educația cetățeniei democratice și toleranței prin intermediul istoriei. Ghid didactic*. Chișinău: Editura Cartdidact, 2006.
22. Musteață S. (coord.) *Predarea istoriei. Îndrumar metodic pentru profesori*. Chișinău: Editura Pontos, 2010.
23. Nicola I. *Tratat de pedagogie școlară*. București: Editura Aramis, 2000.
24. Olaru V., Uzicov N. *Istoria universală (1918-2005). Ghidul profesorului (clasa a IX-a)*. Chișinău: Civitas, 2005.
25. Petrovski N. *Istoria. Ghidul profesorului (clasa a VI-a)*, Chișinău: Editura Știința, 2001.
26. Petrovski N. *Recomandări și sugestii pentru studierea cursului Didactica Istoriei*. Chișinău: Editura UPS “I. Creangă”, 2005.
27. Petrovski N. *Didactica Istoriei*. Chișinău: Editura UPS “I. Creangă”, 2007.
28. Roșioru-Caciuc L., Roșioru V. *Jocuri didactice la istorie*. Chișinău: Epigraf, 2006.
29. Stamatescu M. *Evaluarea valorilor și atitudinilor*. S.A.I., serie nouă, vol. XLVI, 2001.
30. Stoica A. (coord.) *Evaluarea curentă și examenele. Ghid pentru profesori*. București: Editura Prognosis, 2001.
31. Stoica A. *Evaluarea progresului școlar. De la teorie la practică*. București: Editura Humanitas Educațional, 2003.
32. Стрелова О.Ю., Вяземский Е.Е. *Учебник истории: старт в новый век: пособие для учителя*. Москва: Просвещение, 2006.
33. Вяземский Е.Е., Стрелова О. Ю. *Как преподавать историю в школе*. Москва, 2000.
34. Петровски Н. *История. Пособие для учителя*, VI клас. Chișinău: Știința, 2001.
35. Чербушка П., Хахев В., Петровски Н. *История. Пособие для учителя, VII-ой класс*. Chișinău: Știința, 2002.

C. Manuale școlare

Clasa a V-a

1. Cerbușcă P., Gonța Gh., Haheu V., Petrovski N. *Istoria universală. Preistorie. Civilizații ale Antichității*, manual pentru clasa a V-a. Chișinău: Editura Știința, 1999.
2. Gonța Gh., Parasca P., Cerbușcă P. și alții. *Istoria universală. Istoria românilor. Manual pentru clasa a V-a*. Chișinău: Editura Știința, 2000
3. Niculiță I., Potlog Vl., Arnăuț T. *Istorie. Epoca străveche și antică. Manual pentru clasa a V-a*, partea I și II. Chișinău: Editura Lumina, 2000.
4. Никулицэ И., Потлог В., Арнаут Т. *Всеобщая история. Античная эпоха. Учебник для V-го класса, часть I и II*. Chișinău: Издательство Лумина, 2000.

Clasa a VI-a

1. Dragnev D., Gonța Gh., Cocîrlă P., Dragnev E. *Istoria medievală universală și a românilor*. Manual pentru clasa a VI-a. Chișinău: Editura Știința, 2001.
2. Драгнев Д., Гонца Г., Кокырлэ П., Драгнев Е. *История. Всеобщая. Румын. Учебник для VI класса*. Chișinău: Știința, 2001.
3. Popovici C., Popovici A. *Istorie. Manual pentru clasa a VI-a*. Chișinău: Editura Lumina, 2006.

Clasa a VII-a

1. Dragnev D., Drachenberg C., Ojog I. *Istoria universală. Istoria românilor. Epoca modernă. Partea I*, manual pentru clasa a VII-a. Chișinău: Editura Știința, 2002.
2. Драгнев Д., Драхенберг К., Ожог И. *Всеобщая история. История румын. Новое время. Часть I*. Учебник для VII-го класса. Chișinău: Știința, 2002.

Clasa a VIII-a

1. Chicuș N., Danu E., Dragnev D. *Istoria modernă a românilor*. Partea a II-a (1848-1918), manual pentru clasa a VIII-a. Chișinău: Editura Prut Internațional, 2000.
2. Ojog I., Turliuc C. *Istoria universală modernă (1850-1918)*. Manual pentru clasa a VIII-a. Chișinău: Cartdidact-Reclama, 2002.
3. Varta I., Șarov I. *Istoria românilor. Epoca modernă (1850-1918)*. Manual pentru clasa a VIII-a. Chișinău: Cartdidact-Reclama, 2003.
4. Chicuș N., Danu E., Dragnev D., Negrei I. *Istoria românilor. Epoca modernă. Partea a II-a (1850-1918)*. Manual pentru clasa a VIII-a. Chișinău: Prut Internațional, 2003, 2005.
5. Drachenberg C., Certan E., Cozma V., Cerbușcă P. *Istoria universală. Epoca modernă. Partea a II-a (1850-1918)*. Manual pentru clasa a VIII-a. Chișinău: Prut Internațional, 2003, 2005.
6. Драхенберг К., Черган Е., Козма В., Чербушка П. *Всеобщая история. Новое время. Часть II (1850-1918)*. Дидактический материал для 8-го класса. Chișinău: Prut Internațional, 2004.
7. Кичуш Н., Дану Е., Драгнев Д., Негрей И. *История румын. Новое время. Часть II (1850-1918)*. Дидактический материал для 8-го класса. Chișinău: Prut Internațional, 2004.

Clasa a IX-a

1. Cașu I., Nazaria S. *Istoria universală contemporană (1918-2002)*. Manual pentru clasa a IX-a a școlii de cultură generală din Republica Moldova. Chișinău: Reclama-Civitas, 2002.

2. Palade Gh., Șarov I. *Istoria românilor. Epoca contemporană*. Manual pentru clasa a IX-a. Chișinău: Cartdidact-Reclama, 2002.
3. Petrencu A., Dobzeu M. *Istoria universală. Epoca contemporană*. Material didactic pentru clasa a IX-a. Chișinău: Știința, 2003.
4. Vizer B., Nagnibeda-Tverdohleb T. *Istoria românilor. Epoca contemporană*. Material didactic pentru clasa a IX-a. Chișinău: Editura Știința, 2004.
5. Cașu I. *Istoria universală. Lumea contemporană (1918-2005)*. Manual pentru clasa a IX-a. Chișinău: Civitas, 2005.
6. Петренко А., Добзеу М. *Всеобщая история. Новейшее время*. Дидактический материал для 9-го класса. Chișinău: Știința, 2004.
7. Șarov I., Palade Gh., Cașu I. *Istorie. Epoca contemporană. Istoria românilor. Istoria universală*. Manual pentru clasa a IX-a. Chișinău: Editura Cartdidact – Civitas, 2009.

D. Surse didactice auxiliare

- Chirtoagă I. *Din istoria sudului Basarabiei (în contextul istoriei românilor)*. Materiale didactice pentru școlile de cultură generală. Chișinău: Civitas, 2007.
- Dragnev D., Chirtoagă I., Jarcuțchi I., Negru E. *Din Istoria Transnistriei (în contextul istoriei naționale)*, I. Material didactic pentru școala de cultură generală din Transnistria. Chișinău: Editura Civitas, 2001.
- Dragnev D., Dragnev E. *Atlas de istorie universală și a românilor*. Chișinău: Civitas, 2005; ediția a II-a, 2006.
- Ojog I., Șarov I., Matveev S. și alții. *Istoria Românilor. Epoca antică și medievală. Atlas istoric școlar*. Chișinău: Editura Cartdidact, 2000.
- Vasilos V. *Istoria românilor. Curs universitar*. Chișinău: Civitas, 2003.

E. Literatură științifică

1. Agachi A. și alții. *Dicționar de istorie*. Ediția a II-a revăzută și adăugită. Chișinău: Civitas, 2007.
2. Certan E., Cristian V. *Istoria modernă a Europei și Americii*, vol. I. Chișinău: Editura Lumina, 1995.
3. Certan E. (coordonator), Cozma V., Culea S. *Istoria universală modernă (1640-1850). Crestomație*. Chișinău: Prut Internațional, 2000.
4. Certan E., Cozma V., Cristian V. și alții. *Istoria modernă a Europei și Americii*, vol. II. Chișinău: Editura Prut Internațional, 2002.
5. Murgescu M. L. *Între "bunul creștin" și "bravul român". Rolul școlii primare în constituirea identității naționale românești (1831-1878)*. București, 1999.
6. Strandling R. *Teaching 20th century European history*. Strasbourg: Council of Europe, 2001.

F. Resurse online

- http://www.coe.int/T/E/Cultural_Co-operation/education/History – Multiperspectivitatea în predarea istoriei
- <http://www.iatp.md/istorie/> – Să învățăm istoria prin Internet
- <http://istoria.md/> – "Primul site de istorie" din Republica Moldova
- <http://basarabia.info/> – Istoria Basarabiei
- www.ena.lu – European Navigator
- www.historywallcharts.eu – Hystory and European Identity